

Eesti merestrategie meetmekava (uuendatud 2023.a)

Lühikokkuvõte

EL merestrategie raamdirektiivi (MSRD, 2008/56/EÜ) kohaselt koostati 2016. aastaks Eesti merestrategie meetmekava, mille rakendamise eesmärgiks oli saavutada või säilitada Eesti merealade hea keskkonnaseisund (HKS) aastaks 2020. Meetmekava oli vaja uuendada ja seda rakendada alates aastast 2022, kuna Eesti mereala hea keskkonnaseisund ja keskkonnavalased sihid on jäänud saavutamata. Keskkonnaminister kinnitas uuendatud Eesti merestrategie meetmekava 22.02.2023 oma käskkirjaga nr [16-7/23/5](#).

Meetmekava uuendamiseks ja kehtestamiseks analüüsiti Eesti mereala keskkonnaseisundi hetkeseisu, Eesti mereala keskkonnaseisundit mõjutavaid survetegureid ja inimtegevuse valdkondi, survetegurite tulevikuproгноosi ning olemasolevate meetmete tõhusust ja piisavust.

Peamised Eesti mereala keskkonnaprobleemid ja neid põhjustavad survetegurid ning inimtegevuse valdkonnad on:

- Eutrofeerumine – liigne toitainete koormus merre, peamiselt maismaalt jõgede kaudu, lämmastiku sadenemine atmosfäärist; mõjutavad inimtegevuse valdkonnad on põllumajandus, transport, tööstus, olme;
- Ohtlikud ained – peamiselt maismaalt jõgede ja atmosfääri kaudu (lokaalselt ka heitvee otselaskmed); tööstusest, transpordist, olmest, merereostuse risk laevandusest;
- Kalandus – kalapüük, sh üleüüü, kaaspüük;
- Võõrliigid – peamiselt laevandusest;
- Elupaikade häirimine ja hävimine – peamiselt transpordi ja muu taristu rajamine ja kasutamine (sadamate arendamine, kaevandamine, süvendamine ja kaadamine, avamere rajatised);
- Mereprügi – peamiselt maismaalt, jõgede, sademevee ja heitvee kaudu, aga ka rekreatsioon, laevandus, kalapüük;
- Veealune müra – peamiselt laevandus, taristu rajamine.

Teostatud analüüsi ja paljude konsultatsioonide põhjal koostati nimekiri merestrategie uutest meetmetest rakendamisperioodiga 2022-2027 (Tabel 1). Analüüsiti meetmete tehnilist teostatavust, maksumust ja tõhusust keskkonnaalaste sihtide ja mereala hea keskkonnaseisundi saavutamiseks ning meetmete piisavust. Analüüs tehti üheksa merestrategie valdkonna e tunnuse kohta – D1&D4 Looduslik mitmekesisus ja toiduvõrgustikud; D2 Võõrliigid; D3 Kalandus; D5 Eutrofeerumine; D6 Merepõhja terviklikkus; D7 Hüdrograafilised muutused; D8&D9 Ohtlikud ained; D10 Mereprügi; D11 Veealune müra. Detailsed analüüsitulemused on toodud eraldi aruannetes nimetatud tunnuste kaupa. Jätub ka Eesti merestrategie esimese meetmekava (2016-2021) pooleliolevate meetmete rakendamine (vt tabel 2). Lisaks merestrategie meetmekavale on arvestatud veemajanduskavade meetmeprogrammiga perioodiks 2022-2027, seda eriti eutrofeerumise ja ohtlike ainete valdkonnas, kus peamine surve pärineb inimtegevusest maismaalt (põllumajandus, tööstus, transport).

Viidi läbi meetmete sotsiaal-majandusliku mõju analüüs ning keskkonnamõju strateegiline hindamine. Kui piisavuse analüüsi tulemusena jõuti järeldusele, et keskkonnaalased sihid või mereala hea keskkonnaseisund ei ole aastaks 2030 saavutatav, on põhjendatud vastava erandi taotlemist. Teadmiste puudujääkide kõrvaldamiseks on välja pakutud vajalike uuringute nimekiri, koostatud nende kirjeldused ning hinnatud uuringute maksumust.

Eesti merestrategie meetmekava kogumaksumuseks perioodil 2022-2027 on hinnatud 46 335 000 EUR. Kavandatud uuringute programmi maksumus on 6 440 000 EUR. Erandid hea keskkonnaseisundi ja/või keskkonnaalaste sihtide mittesaavutamise mõttes nähakse ette eutrofeerumise, ohtlike ainete

ja loodusliku mitmekesisuse (viigerhülge arvukuse ja leviku osas) valdkondades tulenevalt Läänemere looduslikest iseärasustest (suletus, pikk viibeaeg) ja kliimamuutustest (jääkatte vähenemine).

Tabel 1. Eesti merestrategia meetmekava 2022-2027 uute meetmete nimekiri

Nr	Kood	Meetme nimetus	HKS tunnused
1	BALEE-M017	Olemasoleva merekaitsealade võrgustiku tõhususe parendamine	D1, D4, D6
2	BALEE-M020	Kalade kudealade ja rändeteede seisundi parendamine, asurkondade turgutamine ja kaitsemeetmete ajakohastamine	D1, D3, D4
3	BALEE-M021	Kaaspüügi vähendamise ja vältimise tehnoloogiate rakendamine liikide kaitseks Läänemeres	D1, D3
4	BALEE-M026	Püügikoormuse vähendamine HKS tasemele ning vastava kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine	D3
5	BALEE-M032	Merepõhja terviklikkuse häirimise või hävitamise kompensatsioonimeetmete väljatöötamine	D6
6	BALEE - M035	Sinimajanduse arendusprojektide KMH ja opereerimisaegse seire miinimumnõuete paketi koostamine ja rakendamine	D6, D1, D2, D3, D4, D5, D7, D8, D11
7	BALEE-M036	Väikese väina maanteetammi avade rajamine veevahetuse parandamiseks ja väina avamiseks kalade rändeteena	D7, D1, D3
8	BALEE-M039	Keskkonnale ohtlike ravimijätmete käitlemise tõhustamine ja ravimite keskkonnasäästlikuma utiliseerimise alane teavitustöö	D8, D9
9	BALEE-M040	Reostustõrje võimekuse tõstmine läbi uue reostustõrje (nafta ja teised ohtlikud kemikaalid) võimekusega poi- ja uurimislaeva projekteerimise ja ehitamise ning reostustõrje tervikliku arendamise tagamine	D8, D1-D11
10	BALEE-M046	Prügikoristus- ja teavituskampaaniad	D10, D6
11	BALEE-M047	Jäätmekäitluse keskkonnasäästlik korraldamine üleujutusriskiga rannikul ja randades	D10
12	BALEE-M051	Sademevee ja reovee töötlemine mikroplasti koguste vähendamiseks	D10, D8
13	BALEE-M053	Rehvipuru tekke vähendamine	D10
14	BALEE-M055	HELCOM meremüra plaani ja vajalike regulatsioonide rakendamine Eestis	D11, D1
15	BALEE-M056	Merealaste andmestike haldamine, andmevahetuse ja keskkonnaandmete kättesaadavuse parandamine, sh asjakohaste teenuste arendamine	D1-D11
16	BALEE-M057	Regulatsioonide ajakohastamine	D1-D11
17	BALEE-M058	Merekeskkonnakaitse alases rahvusvahelises koostöös osalemine	D1-D11
18	BALEE-M059	Huvigruppide teavitamine ja kaasamine merekeskkonna kaitse alastes tegevustesse	D1-D11
19	BALEE-M076	Hüdromorfoloogiliste tingimuste muutmine keskkonnaseisundi lokaalseks parandamiseks	D5, D7
20	BALEE-M079	Laevadega seotud keskkonnaohutuse tagamine merel	D8, D5, D2, D10
21	BALEE-M002-02	Ohtlike ainete koormuse suurenemise vältimine vesiviljeluses	D8, D9

Tabel 2. Rakendamisel olevad meetmed esimesest meetmekavast

Nr	Kood	Meetme nimetus	HKS tunnused
22	BALEE-M001	Merekaitsealade võrgustiku loomine Eesti majandusvööndis	D1, D4, D6
23	BALEE-M003	Võõrliikide alase teadlikkuse suurendamine nende leviku ohjamiseks	D2
24	BALEE-M004	Rahvusvahelise ballastvee konventsiooni (BWMC) ratifitseerimine, rakendamine ja osalemine piirkondlikus teabesüsteemis	D2
25	BALEE-M005	Piirkondlike kalapüügi-piirangute väljatöötamine ja tööduskalade piirmõõtude kaasajastamine	D1, D3, D4
26	BALEE-M006	Väheväärtusliku kala realiseerimise soodustamine	D2, D3
27	BALEE-M007	Püügikoormuse kohandamine hea keskkonnaseisundi tingimustele vastavaks	D3
28	BALEE-M009	Veeldatud maagaasi (LNG) laevakütusena kasutamise valmisoleku loomine	D5
29	BALEE-M010	Otse merre juhitava sademeveekanaliseerimise ja puhastussüsteemide korrastamine, et ohjata sademeveega toitainete, ohtlike ainete ja prügi sissekannet merre	D5, D8, D9, D10
30	BALEE-M012	Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnariskide ohjamine	D8, D9
31	BALEE-M013	Sadamates mereprügi, sh hüljatud kalapüügivahendite, vastuvõtmise korraldamise analüüs ja tegevuskava väljatöötamine	D10
32	BALEE-M015	Rannapiirkonna kohalike omavalitsuste tegevuskavade koostamine ja rakendamine mereprügi vähendamiseks ja vältimiseks	D10
33	BALEE-M016	Impulsshelide registri loomine	D11